

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ก็เพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลการเลือกตั้ง โดยมีสาเหตุมาจากผู้วิจัยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจ เคยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการการเลือกตั้งหลายครั้ง มองเห็นจุดบกพร่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากมาย การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์ที่ต้องการทราบ คือ ประชาชนมีความคิดเห็นอย่างไรกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตรงกับความคิดของผู้วิจัยหรือไม่ เพราะที่ผ่านมาประชาชนมักจะมองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในภาพลบมาโดยตลอด ไม่สมกับการเป็น “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” ดังที่ได้มุ่งหวังไว้ ผู้วิจัยจึงเลือกเอาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่เป็นเพียงส่วนเดียว คือ การปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมดูแลการเลือกตั้ง มาทำการศึกษาวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอย่างไรกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานด้านนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติให้ดีขึ้น โดยจะนำเอาแนวความคิดของกลุ่มคนในเขตกรุงเทพมหานคร เขตเลือกตั้งที่ 2 และ 3 กับแนวความคิดของประชาชนนอกเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก 3 จังหวัด ที่กล่าวได้ว่าค่อนข้างเป็นเมืองอิทธิพล คือ ชลบุรี, ระยอง และจันทบุรี มาทำการเปรียบเทียบว่ามีความสอดคล้อง ขัดแย้ง แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาแนวความคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านเกี่ยวกับกระบวนการการเลือกตั้ง โดยรวบรวมข้อมูลแนวความคิดและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาทำการประมวลผลและออกแบบสอบถามให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น โดยได้ออกแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 1,000 ชุด ออกสำรวจและเก็บข้อมูลใน 5 พื้นที่เป้าหมาย พื้นที่ละ 200 ชุด นอกจากนั้นยังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้เคยผ่านการสมัครรับเลือกตั้ง พื้นที่ละ 1 คน จำนวน 5 คน เพื่อประกอบการวิจัย จึงพอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้นถือเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยการเลือกตั้งที่สมบูรณ์จะต้องสัมพันธ์กับการมีเสรีภาพในการใช้สิทธิได้อย่างอิสระปราศจากอิทธิพล ตามอุดมการณ์ของผู้มีสิทธิ แต่การเลือกตั้งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเพียงเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อ

เกือบสนับสนุนโครงสร้างแห่งอำนาจของกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น มิได้แผ่ไปถึงประชาชนเลย จนอาจกล่าวได้ว่า การเล่นการเมืองนั้น เป็นอาชีพในเชิงพาณิชย์อาชีพหนึ่งซึ่งสามารถสร้างรายได้ อย่างมหาศาลให้ผู้ที่อยู่ในวงจรทางการเมือง

สำหรับกระบวนการเลือกตั้งนั้นจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง วัน เวลา รับสมัคร, การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, การลงคะแนนเสียง, การนับคะแนน และการประกาศผล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจเขาไปมีส่วนร่วมโดยหน้าที่อยู่แล้ว แต่ในขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีส่วนร่วมมาก คือ ในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และในวันลงคะแนนเสียง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขั้นตอนในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจะสามารถใช้วิธีปราศรัยหาเสียง และเดินหาเสียงพบประชาชนด้วยตนเอง หรือใช้วิธีหาเสียงโดยใช้ห้วคะแนน ซึ่งการหาเสียงด้วยวิธีหลัง คือการใช้ห้วคะแนนนี้ ปัจจุบันเป็นวิธีที่ผู้สมัครนิยมใช้กันเป็นส่วนใหญ่ การหาเสียงโดยวิธีนี้สามารถทำให้ผู้สมัครหน้าใหม่มีอำนาจต่อรองสูงในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านอิทธิพลหรือด้านการเงิน สามารถเอาชนะผู้สมัครหน้าเก่าที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาก่อนได้ โดยไม่ต้องเหนื่อยแรงและการหาเสียงโดยวิธีใช้ห้วคะแนนนี้เองทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่เขต, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการทำให้ตัวเองเสียเองหรือปฏิบัติหน้าที่เอนเอียงเข้าข้างผู้สมัครฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ดังคำกล่าวที่ว่า “การโกงการเลือกตั้งนั้นจะกระทำมิได้เลย หรือกระทำได้ยากยิ่ง ถ้าไม่มีการใช้อิทธิพล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้ความร่วมมือ”

ในขั้นตอนของการหาเสียงเลือกตั้งนั้น มีการใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อผลแห่งการเลือกตั้ง เช่น การซื้อเสียง, ใช้อิทธิพล, โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกตั้งที่มีส่วนทำให้เกิดความเบี่ยงเบนหรือมีความเป็นธรรมได้มากที่สุด” นักการเมืองหรือผู้รับเลือกตั้งจึงพยายามหาวิถีทางที่จะหาแนวร่วมโดยทำความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยมีการตกลงสัญญาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ฉะนั้น พรรคการเมืองหรือ ตัว ส.ส. เอง จึงพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ ข้าราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ ที่สามารถให้โทษกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูง เช่น ผู้บังคับการ หรือผู้กำกับการจังหวัด เพื่อคณาการปฏิบัติเมื่อมีการกระทำผิด กม. เลือกตั้งจะ ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และจะได้รับความเอื้ออำนวยในด้านอื่น ๆ อีกอย่างดี เพราะต่างฝ่ายต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า “อำนาจ-ตำรวจ- การเมือง” เป็นความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน ไม่สามารถแยกจากกันได้ เนื่องจาก สังคม ไทยนั้นเคยชินและปลูกฝังกันมาโดยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งระบบอุปถัมภ์นั้นหมายถึงความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มคน 2 สถานภาพ โดยฝ่ายหนึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมสูงกว่า (Patrons) จะใช้อำนาจและปัจจัยต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า (Clients) ซึ่งฝ่ายหลังจะตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องทั่ว ๆ ไป และอุทิศตัวรับใช้ ผู้อุปถัมภ์

ซึ่งก็หมายถึง การที่นักการเมืองใช้อำนาจในการโยกย้ายหรือให้ความคิดความชอบ เช่น การเลื่อนตำแหน่ง, ขึ้นเงินเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนกับการอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้ง เพื่อผลแห่งการเลือกตั้งนั่นเองทำให้การเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันนี้เป็นความเคยชิน และ ถือเป็นความต้องการของทั้งนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ตำรวจอันเป็นวัฏจักรที่ปฏิบัติกันเรื่อยมา โดยเฉพาะประชาชนในต่างจังหวัดจะเห็นพฤติกรรมดังกล่าวในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งไปจนถึงสิ้นสุด กระบวนการ จากผลการสำรวจทางแบบสอบถาม และความคิดเห็นของผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้ง พอสรุปได้ว่าในพื้นที่เลือกตั้งต่างจังหวัดจะมีการเอื้อประโยชน์กันมากกว่าในกรุงเทพมหานครทำให้ ประชาชนต่างจังหวัดให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดูแลการเลือกตั้ง น้อยกว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

1.2 ขั้นตอนการลงคะแนนและการตรวจนับคะแนน

สำหรับในขั้นตอนนี้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประจำหน่วยเลือกตั้งร่วมมือกันทุจริต เอนเอียงเข้าฝ่ายใด ก็จะสามารถชนะการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นได้ทันที หรือหากกรรมการ ประจำหน่วยเลือกตั้งบางคนทำการทุจริต แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยปละละเลยไม่ควบคุมดูแล ก็ จะทำให้การเลือกตั้งเบี่ยงเบนไปได้ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด หรือหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล องค์กรกลางเข้าควบคุมดูแลไม่ถึง อาจมีบัตรผีหรือมีการใช้บัตรลงคะแนนปลอมที่สร้างขึ้นไว้ แล้วทั้งหมดเพื่อผลแห่งการเลือกตั้งก็ย่อมทำได้ ในขั้นตอนนี้ ผู้สมัครไม่ต้องออกแรงปราศรัยหา

เสียงให้เหนื่อยยากเพียงแต่คอยจ้องซื้อตัวกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจะเพียงบางคนหรือทั้งหมดก็ได้ ก็จะประสบผลสำเร็จทันที

การตรวจนับคะแนนก็เช่นกัน มีการขานคะแนนให้กับฝ่ายของตน โดยไม่มีการตรวจสอบ หรือการเปลี่ยนบัตรลงคะแนนบางส่วน และที่ร้ายกว่า คือการเปลี่ยนหีบบัตรลงคะแนนทั้งหีบ

จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนนี้ นั้น เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากทำให้เกิดผลแพ้ชนะได้ทันที หากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มความสามารถ

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น การเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มาในประเทศ และการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ก.ค. 2538 ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้มีกระแสเสียงของประชาชนตามมาว่า มีการโกงการเลือกตั้งโดยวิธีต่าง ๆ มากมาย และเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่สามารถควบคุม หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกลับกระทำความผิดเสียเอง

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 5 พื้นที่ คือ กรุงเทพมหานคร เขต 2, เขต 3, จังหวัดชลบุรี, ระยอง, จันทบุรี นั้น ประชาชนผู้มีแนวความคิดในเรื่องบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการเลือกตั้งใกล้เคียงกันมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า จังหวัดชลบุรี, ระยอง, จันทบุรี นั้น เป็นจังหวัดที่มีความเจริญรุ่งเรือง ทั้งในด้านการอุตสาหกรรม การขยายตัวของพื้นที่ที่กำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งการค้า, อุตสาหกรรม รวมทั้งการท่องเที่ยวทางด้านชายฝั่งทะเลตะวันออก ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษา, มีอาชีพมั่นคง และมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับกลาง-สูงประกอบกับผู้วิจัยออกสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนในอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้ความแตกต่างในด้านความคิดเห็นนั้นมีน้อยมาก หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนมองว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทน้อยมากในการควบคุมดูแลการเลือกตั้ง โดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่เขตในกรุงเทพมหานคร และก้านัน, ผู้ใหญ่บ้านหรือฝ่ายปกครองในพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร จะมีบทบาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อิทธิพลเพื่อประโยชน์ของผู้สมัครที่เป็นพวกพ้อง, การปฏิบัติหน้าที่ที่จะมีแนวโน้มไปในทางลบ แม้กระทั่งอำนาจในการกำกับดูแลการเลือกตั้ง จะตกอยู่กับก้านัน, ผู้ใหญ่บ้าน หรือฝ่ายปกครองมากกว่า แต่ฝ่ายปกครองก็จะถูกควบคุมโดยฝ่ายการเมืองอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และนอกเขตกรุงเทพมหานคร

มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน จะถูกครอบงำโดยอิทธิพลทางการเมืองมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเห็นวาทะของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมดูแลการเลือกตั้งนั้น ถูกครอบงำโดยอิทธิพลทางการเมืองน้อยมาก เหมือนกับในภาพรวมทั่วไปของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งถูกครอบงำโดยอิทธิพลทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการพิจารณาแต่งตั้งโยกย้าย หรือ การปูนบำเหน็จความชอบ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพวกพ้องของนักการเมืองที่ฝ่ายรัฐบาล โดยเฉพาะเป็นพวกพ้องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะได้รับการพิจารณาโยกย้ายหรือปูนบำเหน็จความชอบก่อนเสมอในระดับค่อนข้างดี ทั้งนี้เนื่องมาจาก กรมตำรวจเป็นกรมหนึ่งในสายงานปกครอง ของกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงถือได้ว่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่สามารถมอบนโยบาย ควบคุม สั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามความต้องการได้ ซึ่งตามที่กล่าวข้างต้นจะเป็นไปตามระบบอุปถัมภ์และการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนถือเป็นการเคยชินจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นสันดานของข้าราชการไทย จะมากน้อยขึ้นกับความรู้สึกรักความรับผิดชอบของข้าราชการคนนั้น ๆ และตราบไคที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ยังคงเป็นนักการเมือง กรมตำรวจก็ไม่มีโอกาสหลุดพ้น จากอำนาจครอบงำทางการเมืองได้เลย ซึ่งมีใช้แต่กรมตำรวจเท่านั้น ยังมีกระทรวง และกรมอื่น ๆ เช่น กรมการปกครอง, กรมป่าไม้, กรมการขนส่ง ฯลฯ ซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงที่เป็นนักการเมือง จะเข้าไปใช้อำนาจควบคุม ทั้งนี้ขึ้นกับว่ารัฐมนตรีเจ้ากระทรวงนั้น ๆ จะมีคุณธรรมมากน้อยเพียงใด พฤติกรรมและผลการปฏิบัติของข้าราชการในสังกัด ก็จะเป็นไปตามนโยบายของเจ้ากระทรวงนั่นเอง โดยเฉพาะกรมตำรวจหากมีเจ้ากระทรวงที่ปราศจากคุณธรรม หรือมีคุณธรรมน้อย ก็จะมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่และกระทบกับความเป็นอยู่และความสงบสุขของประชาชนโดยตรง

แต่สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการกำกับดูแลการเลือกตั้งนั้น ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในพื้นที่เป้าหมายซึ่งทำการวิจัย ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของผู้ที่เคยลงสมัครเลือกตั้งทั้ง 5 คน มีแนวความคิดเห็นดังนี้

1. ดร.กมลลา ชันทปราบ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กทม. เขต 2 มีแนวความคิดเห็นว่า เจ้าหน้าที่เขตเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทมากที่สุดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นอยู่ในระดับปานกลางตามอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย จึงให้ความไว้วางใจในระดับหนึ่ง โดยในประเด็นการเลือกตั้งนั้นไม่คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง

2. คุณเครือวัลย์ สมณะ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กทม. เขต 3 มีความเห็นว่าในการเลือกตั้งนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามปกติ และจะไม่มีบทบาทมากนัก หากจะเอนเอียงเข้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก็จะเป็นผล ในภาพรวมตำรวจตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด แต่สำหรับในประเด็นการเลือกตั้ง ตำรวจมิได้อยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง ประชาชนยังให้ความไว้วางใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับปานกลาง

3. คุณเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จว.ชลบุรี มีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมีบทบาทและอำนาจมากในการเลือกตั้ง แต่ก็ยังน้อยกว่ากำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจใน จว.ชลบุรี ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมือง ทำให้มีการทุจริตเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างมากด้วยกลโกงต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปล่อยให้ลอยละลือเลย จึงยังไม่ให้ความไว้วางใจต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการกำกับดูแลการเลือกตั้ง

4. พ.ต.อ.พนา เจือเพชร ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จว.ระยอง มีความเห็นว่า บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการกำกับดูแลการเลือกตั้งนั้นมีค่อนข้างน้อยและการปฏิบัตินั้นยังไม่ดีเท่าที่ควร เจือชชา ไม่ค่อยสนใจและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่จึงยังให้ความไว้วางใจไม่ได้ แต่ก็ยังไม่ถึงกับตกเป็นเครื่องมือหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง

5. คุณอำนาจ เพ็งจิตต์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จว.จันทบุรี มีความเห็นว่า กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทมากเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ในเกณฑ์ดีตามที่ได้รับมอบหมาย และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมือง จึงให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับปานกลาง

จะเห็นว่าประชาชนและผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เป้าหมายทั้งในและนอกเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 คน มีแนวความคิดเห็น มีความเห็นเป็นไปในทางเดียวกันว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นมิได้ตกเป็นเครื่องมือและอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง อันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า “ประชาชนมองว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจตกเป็นเครื่องมือและอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง” โดยประชาชนในพื้นที่ 5 แห่งนี้ได้ทำการวิจัยและผู้เคยสมัครรับเลือกตั้งยังมีความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันอีกว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลการเลือกตั้งนั้น ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ดีเป็นที่น่าพอใจ จึงให้ความไว้วางใจต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยประชาชนในกรุงเทพมหานครนั้นให้ความไว้วางใจต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มากกว่า

ประชาชนนอกเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า “ประชาชนนอกเขตกรุงเทพมหานครให้ความไว้วางใจต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเลือกตั้งน้อยกว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร”

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในประเด็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องเข้าไปกำกับดูแลทุก ๆ ขั้นตอนในการปฏิบัติโดยตรง ประชาชนทั้งในและนอกเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ดีและยังให้ความไว้วางใจต่อบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการกำกับดูแลการเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าจุดอ่อนของการเลือกตั้งนั้นอยู่ที่กระบวนการในการเลือกตั้งและตัวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะให้ความไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการกำกับดูแลการเลือกตั้งก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังมองเห็นจุดบกพร่องที่ควรดำเนินการแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมยิ่งขึ้น ปัจจุบันกระบวนการเลือกตั้งในประเทศไทย และการเลือกตั้งเมื่อครั้งวันที่ 2 ก.ค. 38 ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ซึ่งระบบการเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น ที่ผ่าน ๆ มาเคยใช้หลายระบบด้วยกัน แต่ส่วนมากใช้วิธีแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งการแบ่งเขตเลือกตั้ง มี 2 ประเภทที่สำคัญ คือ

1. การแบ่งเขตละหนึ่งคน หมายถึง การแบ่งเขตเลือกตั้งให้มีผู้แทนราษฎร ได้เพียงคนเดียว ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เพียงคนเดียวจากผู้สมัครรับเลือกจำนวนหลายคน การจัดการเลือกตั้งวิธีนี้จะต้องจัดการแบ่งเขตเลือกตั้งให้มีจำนวนประชากรมีจำนวนที่รัฐธรรมณู หรือกฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้ เช่น 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้แทน 1 คน อีกทั้งต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมในทางภูมิประเทศด้วย ดังนั้น ในกรณีประเทศไทยมีผู้แทนราษฎรได้ 360 คน จะแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 360 เขตเลือกตั้ง แต่ละเขตมีผู้แทนราษฎรได้ 1 คน การคำนวณจำนวนผู้แทนราษฎรนั้นนิยมใช้เขตการปกครองเป็นหลัก เช่น พิจารณาจากเกณฑ์ประชากรของจังหวัด จากนั้นก็แบ่งจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งตามจำนวนผู้แทนราษฎรที่พึงจะมีเช่น จังหวัดลพบุรีมีผู้แทนได้ 6 คน ก็แบ่งออกเป็น 6 เขตเลือกตั้ง การแบ่งเขตจังหวัดลพบุรีเป็นเขตย่อย 6 เขตนั้นก็ยึดเขตการปกครองเป็นเกณฑ์ คือ ใช้อำเภอเป็นเขต หรือรวมหลายอำเภอเข้าเป็นเขตหากเป็นอำเภอขนาดเล็กมีประชกรน้อย

2. การแบ่งเขตหลายคน หมายถึง การแบ่งเขตเลือกตั้งที่ให้แต่ละเขตมีผู้แทนราษฎรได้มากกว่าหนึ่งขึ้นไป อาจจะเป็นสอง สาม สี่ ห้า ฯลฯ ก็ได้ ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ตามจำนวนผู้แทนที่เขตนั้นพึงจะมี วิธีการจัดเขตเลือกตั้งนั้น มักใช้เขตใหญ่ ๆ ในกรณีของประเทศไทยนิยมใช้เขตการปกครอง คือ เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง สมมติว่าจังหวัดลพบุรีมีผู้แทนราษฎรได้ 6 คน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดลพบุรีแต่ละคนมีสิทธิเลือกผู้แทนได้ 6 คน จากจำนวนผู้เลือกตั้งทั้งหมด วิธีการเช่นนี้จะมีปัญหาข้อในเรื่องความเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมในการแบ่งเขตเลือกตั้ง

แต่ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งแบบใด ในยุคสมัยใด ก็หนีไม่พ้นคำถามที่ว่า การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ โดยที่ความรุนแรงขึ้นเรื่อยมา จนแทบจะกลายเป็นธุรกิจการเมือง คือนักการเมืองทุ่มเงินเพื่อให้ได้รับเลือกเข้ามาเป็น ส.ส. และหาหนทางที่จะเข้าร่วมเป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อเป็นรัฐมนตรี จากนั้นก็แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ จนทำให้เกิดความเสียหายกับสังคม และประเทศชาติบ้านเมือง และในความคิดของผู้วิจัยเห็นว่า “หัวใจของการเลือกตั้งนั้นขึ้นอยู่กับคนกรุงเทพ” เนื่องจาก ระดับการศึกษาของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยเฉลี่ยสูงกว่าประชาชนนอกเขต กรุงเทพมหานคร อีกทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ในทุก ๆ ด้านสามารถรับรู้ได้มากกว่า และละเอียดกว่า หากประชาชนนอกเขต กรุงเทพมหานคร มีความสนใจในข่าวสารบ้านเมือง และรับรู้ข้อมูลได้ละเอียดเช่นเดียวกับประชาชนในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยก็เชื่อว่าปัญหาการซื้อเสียงหรือกลไกการเลือกตั้งด้วยวิธีอื่น ๆ จะลดน้อยลงอย่างแน่นอนและจะได้ผู้แทนที่เป็นผู้แทนของประชาชน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ จริงจัง เข้าไปเป็นปากเสียง ทำให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองต่อไป

ในประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรแก้ไขโดย

1. การพัฒนาด้านการศึกษา การศึกษานั้นทำให้ประชาชนมีความรู้ มีหูตากว้างไกล สามารถใช้ดุลยพินิจ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุมีผล ก่อนที่จะตัดสินใจกระทำการใด ๆ ฉะนั้นการพัฒนาการศึกษาให้กับเยาวชนของประเทศตั้งแต่เยาว์วัยจึงมีความจำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นอย่างยิ่งสำหรับปัญหาเรื่องการศึกษาของประเทศนั้น มีอยู่ 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1.1 ปัญหาด้านปริมาณ จะพบว่าอัตราของประชากรกับจำนวนของสถาบันการ

ศึกษานั้น จะไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ ๆ อยู่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ จะไม่ได้รับการศึกษา ดังนั้น ปัญหาในส่วนนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องเพิ่มสถาบันการศึกษาในชนบทจนเพียงพอหรือสมดุลกับจำนวนผู้เข้ารับการศึกษา โดยการสนับสนุนของรัฐให้มากขึ้น

1.2 ปัญหาด้านคุณภาพ เป้าหมายของการศึกษาในสังคมไทยที่ผ่านมายังเป็นการศึกษาเพื่อการแข่งขัน เพื่อให้ได้เพียงแค่วุฒิการศึกษาเท่านั้น แต่คุณภาพเนื้อหาที่แท้จริงน้อยคนที่จะได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ที่นั่น ๆ และเนื่องจากการอิงทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีแต่เพียงความรู้ที่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น ความรู้ในเรื่องประชาธิปไตย ก็รู้เพียงวาระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน แต่ไม่สามารถที่จะรู้ว่าการปกครองโดยประชาชนนั้น ประชาชนควรจะมีหน้าที่อะไรบ้าง ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการเพิ่มคุณภาพการศึกษา แต่คุณภาพนี้ไม่ใช่เพียงความรู้เท่านั้น เป็นคุณภาพในเชิงปฏิบัติด้วย เช่น การได้ไปสัมผัสกับการเลือกตั้ง, สัมผัสกับรัฐสภา ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และการประยุกต์ใช้ทฤษฎีกับการปฏิบัติให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาด้านข่าวสาร ต้องยอมรับกันว่าในปัจจุบัน สื่อ นั้น มีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก สื่อต่าง ๆ สามารถทำให้เกิดภาพทั้งลบและบวกได้ตามความต้องการ ฉะนั้นการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ จะทำให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารการเมือง และสามารถตัดสินใจในการเลือกตั้งได้ โดยเฉพาะต้องเน้นไปที่ประชาชน นอกเขต กรุงเทพมหานคร (ที่มีระดับการศึกษาต่ำ) หากเข้ากินค้าต้องทำงานในตอนกลางวัน ให้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งให้มากที่สุด และต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเป็นกลางเป็นธรรม และเป็นจริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อว่าจะวางตัวเป็นกลางได้มากน้อยเพียงใด หากสื่อเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับกำหนดการเลือกตั้ง, วิธีการลงคะแนน หรือความรู้เบื้องต้นกฎหมายเลือกตั้งรวมถึงเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกลไกต่าง ๆ ของผู้สมัครบางราย (ถ้ามี) ให้ประชาชนทราบก็จะทำให้การเลือกตั้งในบ้านเมืองนั้นเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพัฒนาเศรษฐกิจ และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ปัญหาการซื้อเสียง จะไม่มีวันหมดไปได้ หากประชาชนยังต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ความขัดสนยากไร้นั้นสามารถทำให้ผู้คนเปลี่ยนทัศนคติจากบวกเป็นลบได้ทำให้คนทำในสิ่งที่ไม่อยาก

ทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หากพื้นที่เลือกตั้งใดปล่อยให้มีการใช้เงินซื้อเสียงได้อย่างเสรีไม่มีการควบคุม ผลการเลือกตั้งในเขตพื้นที่นั้นก็จะปรากฏออกมาแบบใครมีทุนมากก็สามารถชนะการเลือกตั้ง เกิดความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้น ทั้งนี้จะโทษประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ เมื่อทุกคนมีความจำเป็นต้องใช้เงิน มีคนนำเงินมาแจกก็ต้องรับ และอุปนิสัยคนไทยส่วนมากไม่ค่อยคดโกง เมื่อรับเงินแล้วต้องลงคะแนนเสียงให้ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นต่างจังหวัด ไม่ค่อยคำนึงถึงผลกระทบในอนาคตว่าผู้สมัครที่สามารถเข้ามาเป็น ส.ส. ได้โดยใช้เงินนั้น จะเข้ามามีอำนาจมีส่วนในการบริหารประเทศ และจะทำการถนอมทุนที่ได้แจกจ่ายไปกลับคืนเป็นร้อย ๆ พัน ๆ เท่า ซึ่งก็จะทำให้ประเทศชาติบ้านเมืองเสียหาย

ฉะนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในทั่วทุกภาคของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การลดช่องว่างระหว่างคนรวยคนจนให้ได้มากที่สุด พยายามทำให้ประชาชนในประเทศมีฐานะความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ทุกอย่างย่อมขึ้นกับผู้นำรัฐบาลและคณะผู้บริหาร จะมีความจริงใจ ตั้งใจแก้ไขปัญหาเพื่อประเทศชาติและประชาชน มากน้อยเพียงใด หากคณะผู้บริหารดี ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรือง ในทางตรงข้ามหากผู้บริหารคิดแต่จะถนอมทุนอย่างเดียว บ้านเมืองก็จะถดถอยหรืออาจล่มสลายไปในที่สุด อันเป็นผลพวงต่อเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนที่ทำให้ต้องตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปแบบผิด ๆ นั้นเอง การพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อผลแห่งการเลือกตั้งจะได้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมขึ้น

4. **เจ้าหน้าที่ของรัฐ** เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการกำกับดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั้น ถือเป็นปัจจัยหลักในการที่จะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม หรือเบี่ยงเบนไปได้ จากผลการสำรวจประชาชนนอกเขตกรุงเทพมหานคร เห็นว่า กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ หากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดมีพวกพ้องเป็นกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นไปได้อย่างมากที่จะชนะการเลือกตั้ง สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และนอกเขตกรุงเทพฯ ยังเห็นว่า มีบทบาทไม่มากเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยประชาชนนอกเขตกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากกว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร คือเห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจต่างจังหวัดนั้นจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งมากกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรุงเทพฯ และส่วนใหญ่จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในทางลบ ประชาชนนอกเขตกรุงเทพฯ จึงให้ความไว้วางใจในบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการเลือกตั้งน้อยกว่า

ประชาชนในกรุงเทพฯ คงเป็นเพราะสาเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจต่างจังหวัดเขาไปคลุกคลีกับกำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน หัวคะแนน หรือผู้มีอิทธิพล และมักจะตกเป็นเครื่องมือของพวกนายทุน หรือนักการเมืองได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรุงเทพฯ อาจเป็นเพราะสถานะแวดล้อม และอิทธิพลการเมืองในท้องถิ่นซึ่งสร้างสมกันมาเป็นเวลานานนับสิบ ๆ ปี สามารถเข้ามาแทรกแซงการบริหารงานตลอดไปจนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเขตกรุงเทพมหานครได้ง่ายกว่าในกรุงเทพฯ แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และนอกเขตกรุงเทพฯ ยังให้ความไว้วางใจในบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ฉะนั้นการพัฒนาหน่วยงานของรัฐตั้งแต่กระทรวงมหาดไทย, กรมตำรวจ, กองบัญชาการ, กองบังคับการ, จนถึงสถานีตำรวจ ให้มีการบริหารงานและมีเอกภาพในการบังคับบัญชาที่มั่นคง มีนโยบายที่แน่ชัดและเป็นกลางอย่างแท้จริง และการพัฒนาขีดความรู้ความสามารถปลูกฝังคุณธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่กำกับดูแลการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดในแนวทางเดียวกัน เพื่อความถูกต้องและความบริสุทธิ์ยุติธรรม เพื่อผลแห่งการเลือกตั้ง และประโยชน์ของประเทศชาติ ประชาชนอย่างแท้จริง จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสมควรได้รับการสนใจในการพัฒนาปรับปรุงเป็นอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป แนวทางการแก้ไขด้วยวิธีต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอ นั้นจะสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างระบบวิธีการในการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งเสริมสร้างกระบวนการในการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างรัดกุมมีระเบียบแบบแผน ทั้งนี้จำเป็นต้องสร้างระบบวิธีการในการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งเสริมสร้างกระบวนการในการเลือกตั้งให้เข้มแข็งมีระบบอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความเป็นไปได้นั้น ขึ้นกับ “คน” ซึ่งจะเข้ามาใช้อำนาจบริหาร อันเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยของประเทศ ที่สามารถกำหนดแนวทางนโยบายให้ประเทศชาติก้าวเดินไป หากผู้บริหารชั้นนำของประเทศ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และที่ขาดไม่ได้ คือ มีคุณธรรมในจิตใจ ไม่คำนึงถึงพวกพ้อง เห็นประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ ก็จะสามารถนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดได้โดยไม่ยากเย็นนัก